

TĀIHEKE

NR.4
1963

KES SEE ON?

J. Tarahhovskaja

NÄEN, VÕTAB KITLI, PANEB SELGA
TÖÖTUPPA MINNES VANEM VEND...
MIS ASJA TEEB TA SEAL? KUID PELGAN
TALT KÜSIDA JA PEIDAN END.

TA SÕTKUB SAVI NAGU TAINAST
JA TIIKEKS, SITKEKS SEDA TAOB,
SIIS MULJUB SAVITUKKE AINA
JA SELLEST ILMUB KÕRGE LAUP.

UKSTEISE VÕIDU HAKKAS LAUBAL
SIIS JOOKSMA KURRU J'ÄREL KURD.
JA TEKKIS SUU. VEND SILUS KAUA,
ET LÖBUSAKS L'ÄKS HUULENURK.

SIIS VÄIKE TERAV HABE TULI
JA KERKIS TUGEV KULMUKAAR.
„KES? KES SEE ON?“ MA VÄLJA TULIN.
VEND VASTAS: „EKS SA MÕISTATA.“

KAKS AUKU TEGI TA – KAKS SILMA,
NEED ELAVNESID KOGU AEG
JA SOOJALT VAATASID MAAILMA,
JA PÕSKEDELE TEKKIS NAER.

KA SILMIS OLI NAERUSÄRA,
MIS VÄGA TUTTAV PAISTIS MULL'.
„SEE ON JU LENINI!“ TUNDSIN ÄRA.
VEND NAERATAS: „ON ÕIGUS SUL.“

Tõlkinud H. MÄND

Illustreerinud H. SAMPU

Millest

SELLEST EI OLE PALJU AEGA TAGASI,
KUI N. V. GOGOLI NIMELISE TAL-
LINNA 21. KESKKOOLI III-C KLASSI
OKTOOBRILASTELE SEOTI PLUUSIDELE
PUNASED KAELARÄTID. TERVE TÄHEKE
ASTUS PIONEERIDE PERRE.
UUTELE PIONEERIDELE ON LENINI
OPETUSED VÄGA KALLID. LENIN
UTLES, ET INIMESED PEAVAD OPPIMA
UNISTAMA. NAD PEAVAD OSKAMA
UNISTADA SELLEST HEAST, MILLE
POOLE NAD PUUAVAD JA MILLE NI-
MEL VÕITLEVAD.
PIONEERIPERRE VASTU VÕETUD TÄ-
HEKESE LIIKMETEL ON KA OMA UNIS-
TUSED. MISSUGUSED, SEDA LOETE
NENDELTE LEHEKULGEDELTE.

Unistan kahest ametist

Mina tahaksin saada miilitsaks
või siis autojuhiks. Need kaks
ametit meeldisid mulle juba siis,
kui olin alles väga väike ja käi-
sin lasteaias. Miilitsaks tahan
ma saada sellepärast, et minu
onu on miilits ja teine onu oli
ka. Autojuhiks tahan ma aga
saada sellepärast, et suvel olin
mõnikord Tallinna Leivatehase
nr. 1 meeste juures ja nad õpe-
tasid mind natuke autot juhtima.
Nende meeste nimed olid Villi
Lepik ja Edik. Onu Ediku teist
nime ma ei tea.

REIN PRUNN

me unistame

Suveks pioneerilaagrisse

Ulemöödunud suvel võeti mind Valkla pioneerilaagrisse, ehkki olin alles oktoobrilaps. Küll seal oli huvitav. Hommikuti käisime suplemas. Vahel käisime metsas marju noppimas. Meil oli ka lõkkeõhtu, kus laulsime ja tantsisime. Nüüd olen juba pioneer ja unistan sellest, et varsti saan jälle laagrisse.

ENE EHATAMM

Meie sõdur kaitseb rahu

Kodumaad on vaja hästi kaitsta, sellepärast tahan ükskord sõduriks saada. Olen siis hästi vapper ega lase sõjaõhutajatel rahu segada. See on väga tähtis, et rahvas võiks elada ja töötada rahu.

KALLE PRESEP

Hakkan maake otsima

Kui ma maal elasin, siis käisime tihti suvel õega metsas. Kui tagasi tulime, olid pihud täis igasuguseid kive ja käbisid. Mulle meeldib väga metsas ja mägedes. Kui mu unistused täide lähevad ja ma geoloogiks saan, siis ma ei otsi käbisid ega kive, vaid otsin maaki. Ma tahan kindlasti saada geoloogiks.

ÕIE PALJAK

Kodulinn ja koolimaja

Kui ma unistama hakkas, siis mõtlen ikka sellele, kuidas võiks tulevikus välja näha meie kodulinn. Tore oleks, kui kõik kõnniteed liiguksid. Sina astud kõnniteele, tema aga viib sind edasi ja varsti oledki koolimaja juures.

Koolis sõidutab sind eskalaator üles ja alla. Klassis on värvilisest plastmassist, reguleeritavad pingid. Tahvleid on kaks: kui üks saab mustaks, siis vajutame nupule, ja teine tahvel tuleb välja. See aga, mis täis kirjutatud, puhastatakse automaatselt.

Seda olen ka mõelnud, kuidas võiks tänavad tulevikus välja näha. Tänavatel sõidavad ilma ratasteta autod: neil on tiivad ja maad nad ei puuduta. Trammid sõidavad aga postide peal suuskadega.

MAARJA PENTRE

Teistest planeetidest

Senini on lennanud kosmoses juba neli Nõukogude inimest. Praegu lendab „Marss 1“ Marsi poole.

Mina arvan, et tulevikus käivad inimesed ära ka teistel planeetidel.

Kõigepealt aga tahan ma, et kogu maailm elaks rahu!

PEETER PARRE

Tahaksin haigeid ravida

Mina unistan saada arstiks ja sõita Aafrikasse või Kuu-basse, et ravida inimesi, kes on haigeks jäänud.

Kord lugesin raamatust, kuidas Aafrikas üks perekond nälja tõttu läks mägedest söödavaid juuri otsima. Seal nad ka õõbisid. Kui nad koju jõudsid, jäid vanemad külmetamisest raskesti haigeks. Poiss jooksis arsti käest rohtu paluma. Raha tal aga ei olnud ja arst ütles: „Vaestele ma rohtu ei anna, mul ükskõik, kas nad surevad või paranevad.“ Poiss nuttis ja läks koju.

Seda lugedes oli mu süda täis muret ja kaastunnet. Sellepärast otsustasingi arstiks saada.

MARIKA MÄGI

V. SÖELSEPP

*Miks Kutt
Kiisupoeg
kampsunit ei taha*

VANAEMA KUDUMA
OPETAS MIND HILJUTI.
KOOKS NUUD UHTELUGU MA
SOKKE-KINDAID KIRJUSID.

„TAHAD SA, KUTT KIISSUPOEG,
TAHAD SOOJA KAMPSUNIT?
SIIS ON LUMEHANGES SOE
LÜUA KAS VÕI TANTSUGI.“

KAVALASTI MUIGAS KUTT:
„TULE VEIDI KÕRVALE –
MUL ON SULLE SALAJUTT,
AINULT SINU KÕRVALE.“

EMALT ON MUL PÄRANDUS,
MIDA PRAEGU KASUTAN:
HALLIKUUTU VARANDUS –
KASSINAHKNE KASUKAS...“

Illustreerinud M. SAVIR

*Kuidas Kutt
Kiisupoeg
ajalehte loeb*

KORV HASTI KINNI KAETUD
ON LEHEPOOLEGA,
KUID UUDISHIMUST AETUD
KUTT UURIB HOOLEGA.

JA VIIMAKS VÄLJA NUUSIB
NING HUUAB KUTIST MEES:
„KAS TEATE – VÄRSKE UUDIS
ON AJALEHE SEES!“

ON ILMAS LOOD JA JÄRJED
MEIL TÄNA VÄGA HEAD,
SEST TAITSA VÄRSKED SÄRJED
ON KORVI SEES – MA TEAN!“

MIS PERENAINE TURULT
TÕI VALGE KORVI SEES,
ET NURRU LÕOB JA NURUB
KUTT TEMA JALGE EES?

MA KUSIN: „KUTT, MIS AJAST
LOED LEHTE SINA KA?“
KUTT VAIKSET NURRU AJAB:
„MA LOEN JU NINAGA...“

ÄRVA

KUHU KADUSID KOLM HIIRT?

MISSUGUSED LOOMAD?

Seitse looma-lindu peitsid end Priidu
pakkude taha. Kui sa hakkad ära ar-
vama, kes need peitjad on, siis pea
neda ainult need tähed, mida sa
pakkudel näed!

KES KELLE VÖTTIS?

Neli meest läksid tööle: piirivalvur ruttas pii-
rile, kolhoosi karjus karja, metsavaht suundus
rabasaarele kanavargil käinud rebast kimbu-
tama, aga linnuteadlane topiste tegemiseks
tiivulisi küttime.
Missuguse koera neist igaüks kaasa võttis?

ÄRVA!

KUI JUUKSEID LÕIGATI

Ema oli mures poiste peade pärast. Reinul olid juuksed nii pikaks kasvanud, et ta valatud silmanööbid muudkui välkusid juukse-kardinate tagant.

Antsul kasvasid juuksed nagu mingil imejõul otse ülespoole. Ta patsutas neid küll, aga iga karv tõusis ikka harjasena turri. Pärastpoole Ants ei püüdnudki neid enam siluda. Väikesel Jüril aga oli pea nagu pesa – sassis mis kole. Temal nad eriti pikad polnudki, kuid seal oli peale juuste igasugust muud kraami. Kui ema püüdis vahel Jüri pead kammida, röökis poiss nii, et maja rökkas, sest ema noppis peast tõrvatükke ja saviklimpe – muidugi koos juustega.

See juuksejutt oli majas juba igapäevane, aga midagi siamaani ette ei võetud. Küllap sellepärast, et alevis juuksurit polnud, linna aga polnud kibedal tööajal isal-emal aega sõita. Ja siis ühel päeval tuligi Rein kui kõige vanem ja hakkajam suurepärasele mõttele:

„Hakkame juukseid lõikama!“ Esimesena võeti ette Jüri. Rein pani talle paraja savikausi pähe, et oleks, mille järgi lõigata, ja hakkas siis kääridega mööda kausi äärt sõitma.

„Ai! Ära hammusta!“ kiljus Jüri, kui Rein teda kääridega naksas. Lõpuks tõsteti kausid pidulikult ära. Mõlemad vennad vaikisid vaimustusest: Jüri pea ümber oli just nagu joon veetud, nii täpne oli töö.

„Eks see ole ikka kausist,“ arvas Ants. „Kus siis kausist! Tööd tuleb tunda,“ vastas Rein ja kamandas Antsu ette.

Et keskmise venna juuksed ülespoole püsti olid, tegi Rein ta pea üleni märjaks ja silus juuksed alla. Siis võttis kausi ja toppis selle Antsule pähe. Kausid ei tahtnud nagu hästi mahtuda, jäi kõrvade taha kinni, aga Rein

vajutas täiest jõust.

„Pigistab!“ pirises Ants.

„Mis sellest! Kannata!“ noomis Rein.

„Pigistab kõvasti!“

„Piripill!“ põrutas Rein. Piripilli-nime Ants kanda ei tahtnud ja kuigi pea huugas, nagu oleksid klambrid pähe pandud, kannatas ta mehiselt ära.

„Ongi valmis,“ ütles lõpuks Rein ja tahtis kausi ära võtta, aga kausid ei tulnud. Rein tiris, ei midagi! Tiris veel, aga kausid oli nagu pähe tinutatud.

„Mis nüüd saab?“ oli Jüri ehmunud. „Kas Ants läheb kausiga magama ka?“ Rein seisis nõutult, Ants nuttis jorinal. „Löö kausid katki!“ andis Jüri nõu. See oli kole mõte, aga palju koledam oleks olnud kausiga kogu aeg ringi kõndida. Rein võttis haamri ja koksas kausi pihta – kausid läksid pooleks. Need pooled peideti hoolega kuuri taha takjapuhmasse. Reinul endal jäid juuksed sedapuhku lõikamata, sest kahe kausi kadumine oleks emale ilmingimata silma torganud.

Piibuga võetakse saapa seest klaasi

Sa ei usu. Ütled, et mis lugu see on! Kuidas saab saapa seest klaasi võtta? Ja pealegi piibuga? Noh, lähme siis seltsis klaasivabrikusse! Seal saad kohe teada, et ma ei naljata raasugi. Vabrikus on mitu suurt ümmargust ahju. Neisse on pandud liiva, soodat, kriiti, hallikasvalget tüki-

list ainet, mida nimetatakse potaseks, ja peenikest valget pulbrit, mida nimetatakse naatriumsulfaadiks. Ahjus lõõmab tuli ja kõik need ained sulavad suure kuumuse käes paksuks ja venivaks klaasitaignaks.

Vaata, meestel on käes pikad kepid. Astume lähemale – need polegi kepid, vaid hoopis puuümbrisega raudtorud. Neid torusid kutsutaksegi piipudeks. Nüüd torkab üks töolistest piibu saapasse... Ei, ära naera! Sest ahjuavas, kuhu piip torgati, on niisugune toru, mis näeb välja nagu säärsaabas. Säära-sest saapataolisest torust võetakse piibu otsa sula klaasi. Tööline paneb piibu ühe otsa suhu ja puhub ning piibu teise otsa tekib klaasmull. Niisamuti nagu sa oled ölekõrre otsas seebimulle puhunud. Töölisi, kes niimoodi mulle puhuvad, kutsutakse klaasipuhujateks.

Kui klaasmull on paisunud parajalt suureks, pannakse see põrandal asuvasse vormi. Ja klaasipuhuja puhub ning puhub, nii et põsed pungis. Lõpuks tehakse vorm lahti ja selles on kõhukas karahvin. Niisamuti puhutakse vormi sisse pandud klaasmullist lambikupleid, vaase, morsikanne, teeklaase ning muid klaasesemeid ja -nõusid. Kuid teadlased on mõtelnud välja ka masinad, mis töölist abistavad. Pudeleid enam piibuga ei puhuta, seda teevad masinad. Ka suuri klaastahvleid, millest saab akna- ja peegliklaasi, valmistavad masinad.

Klaas on esialgu väga habras. Murrad korraks sõrmede vahel ja praks! – ongi kildudeks. Vormist võetud klaasesemed tuleb veel kõvaks karastada. Selleks on eriline ahi, kus klaasi pikkamööda jahutatakse. Nii muutub klaas kõvaks. Aga siiski, kui sa valad kannu kuuma morssi, võib kann praguneda, ja kui ta maha kukub, läheb hoopis katki. Nüüd on õpitud tegema ka niisugust klaasi, mis ei karda kuumust ja mida võid kas või haamriga taguda, puruks ei lähe.

Vormist võetud ja karastatud klaasesemed saadetakse lõpuks lihvimisele. Kiiresti pöörlevatel käiadel lihvitakse kõik teravad servad siledaks ning kunstnikud lõikavad nõudesse igasuguseid ilustusi ja mustreid. Nii tehakse saapa seest piibuga võetud klaasist toredaid ja tarvilikke asju.

E. TALI

Indiaani
muinasjutt

Hõbedapuu

Kord läks Konevo maantee äärde, ronis puu otsa ja pani selle ülemiste okste külge mõned väikesed hõbedatükid. Siis tuli puu otsast alla ja jäi ootama. Varsti tuli maanteed mööda mees. Ta oli kogu ümbruskonnas tuntud hästi rikka ja hästi ahne mehena. Ta oli linnas käinud ja palju kaupa ostnud.

„Kuule, vennas,“ hüüdis talle Konevo, „müü mulle üks püss!“

„Mis sa mulle selle eest annad?“ küsis rikas.

„Annan sulle selle puu,“ ütles Konevo. „Kas tead, mis puu see on? Hõbedapuu! Ta kasvatab hõbedakange. Nii kui tuul vähe puhub, pudenevad need alla. Sa võid siin korjata terve kotitäie hõbedat. Kui sa oled kõik ära korjanud, siis mine koju ja oota, kuni uus saak valmis saab.“

Parajasti puhus kerge tuuleil ja puu otsast kukkusidki hõbedatükid alla.

„Näed nüüd!“ ütles Konevo. „Kas teeme vahetuskaupa?“

„Hea küll,“ ütles rikas.

Ta andis kavalpeale püssi ja veel paari pükse ning särgi pealekauba. Ise istus puu alla ja jäi tuult ootama. Konevo võttis asjad kaasa ja läks kiiresti minema.

Tuli tuuleil, kuid puu otsast ei kukkunud mitte midagi alla. Rikas hakkas puud raputama. Ikka ei kukkunud midagi. Ta raputas veelgi tugevamini – kuid kõik see oli asjata. Alles nüüd sai ta aru, et kavalpea oli teda üle trumpanud. Jooksis Konevot taga ajama, aga – võta näpust! Temast ei olnud jälgegi järele jäänud.

Illustreerinud E. PIKK

Illustreerinud A. VENDER

Ett

H. RAMMO

etteütlus

Riina õpib kolmandas klassis. Tal on lugemine päris selge. Võib võtta kätte täiesti võõra raamatu ja lugeda selle vabalt kaanest kaaneni läbi.

Kuid kirjutamine Riinal veel hästi ei lähe. Etteütlustes on tal tihti vead sees. Viimasel korral kirjutas ta koolis etteütleses isegi lause „Paadisõit oli lõbus“ asemel „Paadisõit oli lõpus“. Selle etteütelse eest sai ta kahe. Ema vaatab nüüd seda klassitööd ja vangutab pead. Vanaema vaatab seda klassitööd ja vangutab samuti pead. Riina seisab sealsamas ja ootab hirmuga, mis edasi tuleb.

Ema aga ei riidle, vaid ütleb hoopis: „Riina, sul tuleb kirjutamist hoolega harjutada. Võta paber ja pliiats, hakkame kohe pihta!“ Riina ei salli etteütlosti silmaotsaski. Sellepärast tõmbub ta nägu mossi ja ta venitab: „Pää-rast!“

„Tõi koolist kahe ja mossitab pealekauba!“ imestab ema ja ta pilk muutub kurjaks. Vanaema mõistab, et pahandus on üsna lähedal. Ta ei soovi Riinale halba ja ütleb kähku: „Riina, kirjutame kahekesi! Sina kirjutad ja mina kirjutatan. Pärast siis ema vaatab, kumb meist on paremini oma töö teinud.“

See on juba midagi muud kui üksi kirjutada, ja Riina on kohe nõus. Ruttu tõmbab ta vanast vihikust kaks lehte välja. Ühe enda ja teise vanaema jaoks. Annab siis vanaemale pika pliiatsi ja endale võtab niisamasuguse pika pliiatsi. Vanaema paneb veel prillid ette ja töö algab.

Ema loeb valjusti raamatust lauseid. Riina kuulab teraselt ja kirjutab hoolega. Kergelt liigub pliiats ta käes. Vanaema, pea viltu, nopib sõnu ema suu pealt. Kuulmine pole tal enam just hea, ja kortsus, karedas käes ei taha pliiatsi hästi seista. Kirjutamine läheb tal aeglaselt. Iga lause lõpul peab Riina vanaema kohe tükk aega järele ootama. Viimaks on ikkagi mõlemal vihikuleht kirja täis.

Ema võtab nüüd punase pliiatsi ja hakkab vigu otsima. Esimesena vaatab ta üle Riina töö. Viga, jälle ja jälle

viga! Töö alla kirjutab ema suurelt: „5 viga.“ Vanaema kirjatükk aga muutub lausa punaseks.

„Peaaegu igas sõnas on viga!“ ahhetab Riina.

„Vanaema on vana,“ vabandab ema ja tõttab kööki. „Näed, sul on peaaegu igas sõnas viga,“ lehvitab Riina vihikulehte vanaema ees.

Vanaema ei ütle midagi. Istub vaikselt diivanile ja võtab lõngakastist kudumistö. Ta sõrmed hakkavad karmesti liikuma. Rida rea järel ilmub varrastele ikka rohkem kirjut kinnast. Neist saab Riina endale ükskord ilusad soojad käpikud.

Vanaema vaikimine teeb Riina kärsituks. Ta lööb jalga vastu maad ja kordab: „Näed, sul on peaaegu igas sõnas viga!“

„Näen,“ vastab vanaema järsult ja lisab etteheitvalt: „Mis siin hõisata? Mina sain koolis käia ainult kaks talve. Olin umbes sinu pikkune, kui hakkasin endale ise leiba teenima. Läksin sakste juurde last hoidma. Seal oli aastane, priske ja raske poiss. Pidin teist kogu aeg süles kandma ja kussutama. Igal õhtul olid mu käed nii valusad ja tuimad, et valasin teki all kibedaid pisaraid, kuid kaevata polnud kellelegi. Ja sedasi see elu läks...“

Riina kuulab ja korraga tuleb tal meelde kompvek põlletaskus. See on läikiva paberiga suur šokolaadikompek. Riina haarab kompveki pihku ja vaatab vilksti vanaema poole.

Vanaema istub kuidagi tõsiselt ja nukralt. Ta sõrmed aga liiguvad karmesti. Rida-realt ilmub varrastele ikka rohkem kirjut kinnast. Neist saab Riina endale ükskord ilusad soojad käpikud.

Riina imetleb veel kord kompvekki ja äkki on ta vanaema juures. Pistab häbelikult kompveki vanaemale sülle ja jookseb ise toast välja. Õhtul aga kirjutab Riina ilma puiklemata kaks etteütlust. Need kirjutab ta üksi. Järgmisel päeval kirjutab ta jälle ja ülejäärgmisel ja igal õhtul kirjutab.

Siis tuleb ta ühel päeval koolist koju, endal hing suurest rutust peaaegu kinni, ja teatab juba uksest: „Neli!“

„Mis neli?“ pärib ema.

„Etteütelse sain nelja!“ hõiskab Riina.

„Ometi kord!“ rõõmustab ema.

Vanaema aga kohmitseb lõngakastis, võtab sealt välja kompveki, ulatab selle Riinale ja ütleb: „Söö, virk laps!“

Ja see on toosama läikiva paberiga suur šokolaadikompek!

NURJUNUD KELGUSÕIT

Laevalastijad

J. RANNAP

Uhel sajusel õhtupoolikul mängisid Maiat-Vambot „Täidan laeva“ mängu. Nad roomasid voodi all, otsisid üles kõik oma kummist ning muust materjalist elukad ja täitsid laevalae loomadega, kes on puhtad-korralikud. Laevalaeks oli taburet.

„Täidan laeva kassiga,“ ütles Maia. „Kass peseb silmi.“

„Täidan laeva pardiga,“ ütles Vambo. „Part kammib nokaga sulgi.“

Niimoodi rändasid laevale veel orav, kes käbiga hambaid puhastab, hüljes, kes loomaaias muudkui vannis sulistab, ja ilves, kes vurre harjab. Siis tuli korralikest loomadest puudus kätte.

„Nüüd hakkame nendega laeva täitma, kes pole puhtad-korralikud. Laevalaele neid ei lase, need sõidavad trümmis.“ Seda öeldes pani Maia ruttu kolm pörsast paigale. Laeva trümmiks oli taburetialune. Sinna tuli kolida veel Muril, kes pikka saba tolmus järele lohistab, ja pulstunud karvaga kitsel.

Sedasi jõudis ka siin laadimistöõdele ots kätte. Mis nüüd edasi teha? Lapsed läksid murega isa juurde.

„Kui laev lastitud, eks ta tule siis ära merele saata,“ arvas isa.

„Pange orav rooli hoidma, part vahimadruseks, kass kapteniks käsutama.“

„Mina tahan ise rooli hoida!“ kiskus Vambo suu viltu.

„Mina ise tahan vahimadruseks hakata!“ pirises Maia.

Isa lõi imestunult käsi kokku.

„Kes siis seda oskas mõelda! Mulle paistis, et teie tahate mõlemad just trümmis sõita.“

Kas sa oskad seletada, miks ta niimoodi arvas?

Illustreerinud E. VALTER

Tige kahvel

L. KOMP

Heiki on lasteaias kõige pisem poiss. Suuremad lapsed hoiavad Heikit väga. Ainult vahel ta tahab kõik mänguasjad oma kätte saada, hakkab jonnima ja kurjustama. Pörutab

jalga vastu maad ja ütleb:

„Ma olen tige kah veel!“

Kord ütles Heiki jälle nii ja lapsed hakkasid teda naerma:

„Vaadake, Heiki on tige kahvell! Ärge minge talle lähedale, järsku torkab!“

„Oi-oi, kahvel torkab!“ hüüdsid lapsed ja jooksid eemale. Heiki jäi nurka pingile jonnima. Jon-

nis tükk aega, ise hiilis altkulmu, kuidas teised lapsed autodega lõbusat mängu alustasid. Kui jonn üle läks, tahtis ta nendega mängima minna. Aga lapsed ütlesid talle:

„Sina ära tule, sa oled tige kahvel, aga meie ei taha kahvliga mängida! Torkab.“

Heiki läks tagasi pingile istuma

ja ootas, millal jälle jonn peale tuleb. Ootas tükk aega, aga ei tulnudki. Lastel läks mäng nii huvitavaks, et Heikil polnud aega enam jonnini oodata. Ta läks laste juurde, tõmbas suurt Malle põllest ja ütles tasakesi:

„Võtke mängu, ma olen nüüd lusikas...“

Metsas

M. LOOR

AMMU MÖÖDUNUD MUISTSEL AJAL
OLI PAKSUS METSAS MAJA.
KATUST KATSID KUUSEOKKAD,
UMBER SÕNAJALGU LOKKAS.
SELLE METSAMAJA SEES
ELAS SEITSE VÄIKEST MEEST.

SAMA LAIA LAANE PEIDUS
PALJU KASULIKKU LEIDUS:
OLI MITUT MOODI MARJU,
PIIBELEHTI, KUKEHARJU,
OLI SAMBLAS SEENEMUGAR,
KASE TUVEL KÄSNAKUBAR.

PÕIALPOISID UHESKOOS
KÄISID LAANES, KÄISID SOOS:
METSANDEID NOPPISID,
NIINEST KOTTI TOPPISID,
KANDSID OMA VARASALVE,
OOTAMA JÄID PIKKA TALVE.

PAKANE TÕI LUMEHANGED,
TORMID, TUULED, KULMAD KANGED.
ORAV GRIPIS, JÄNKU NOHUS,
REINUVADER KÕHAOHUS.
HUNT VIST HAMBAVALUS ULUS
LUMMEMATTUND METSAKURUS.

LAANERAHVAS ABI VAJAS.
PÕIALPOISID VÄIKSES MAJAS
VÕTSID ROHUD VARASALVEST,
MIDA OLID KOGUND TALVEKS.
KEETSID NENDEST IMELEENT,
MIS KÕIK LOOMAD TERVEKS TEEB.

SELLEST AJAST TÄNASENI
LAANES HAIGUSED EI LEVI.

OLEN ISE METSAS KÄINUD,
NOHUS JÄNKUT POLE NÄINUD.
LOOMADELE ANNAB ABI
PÕIALPOISTE IMERAVIM.

Vile põllu sula sumpas

M. REBANE

KUMMISAAPAD KÕHUST SAATI,
SULA ÜLE PÖLLU SUMPAS,
HIRMUTADES TALVETAATI,
PILVIST SOOJA VIHMA PUMPAS.

TAAT VEEL MÖÖDA JÄATUND RADA
ÕÖSITI VAID RINGI LUUSIB,
AEG ON VALJA KIRJUTADA
TALLE PUHKEKODUTUUSIK!

PÄIKE KAUA NUUD EI MAGA –
TEAB JU, SAABUMA PEAB KEVAD.
SUURE OOTUSVÄRINAGA
PUUD KÕIK METSAS KOHISEVAD.

SINILILLGI VÕSAS TÄRKAB –
KEVADE HULLJULGE KULLER.
MIS MA TEEN, KUI TEDA MÄRKAN?
TOON TA, MALLEKENE, SULLE!

Matsalu LINDUDE kevad

Matsalu laht on suur mere-sopp Haapsalu ja Virtsu vahel. Sinna voolab Kasari jõgi, mis toob kaasa palju vett. Laiad pillirootihnikud lahes ja lagedad heinamaad jõe ääres on ammust ajast o'nud paljude lindude koduks. Matsalu laht ja selle ümbrus on võetud looduskaitse alla ning jahimehed ei tohi siin linde tülitada.

Aprilli algul, kui merejää hakkas lagunema, ilmusid Matsalu lahte lumivalged luigid. Nad peatusid madalas vees ja otsisid veepõhjast endale toiduks väikesi ussikesi ja taimi. Luikede häälitsemine kostis kolme-nelja kilomeetri kaugusele justkui paljude pa-

sunate tuutumamine. Luigid meil ei pesitse. Nad rändasid edasi – põhja poole, Jäämere-äärsetesse tundratesse. Sel ajal saabusid ka läbirändavad haned. Veidi hiljem lagled, kes otsivad toitu ja puhkavad lahe ümber karjamaadel ning orasepõldudel. Keset lahte peatuvad viupardid, sõtkad, tuttvardid ja merivardid ning jääkosklad. Meie „oma“ pardid – sinikaelad ja soopardid, luitsnokad ja rägapardid – ehitavad samal

METSPART

NAERUKAJAKAS

ajal luhtadel ja karjamaadel hoo'ega pesi ja munevad. Sinikaela ja teiste partide pesad on seest vooderdatud pehmete udusulgedega, mis emalind oma rinnalt nopib. Varakevadel on isapardid väga uhked: sinikaelal on pea ja kael rohelised ja kaela ümber valge rõngas, soopardil on pikk terav saba ja valge rinnaesine, laia nokaga luitsnoka sulestik on roheline-pruuni-valge-musta-laiguline. Hiljem langeb nende tore sulekuub maha ja asemele tuleb tagasihoidlik pruunikas nagu emapartidel. Väga kärarikas on aprillikuul

roostikus, kus ehitavad pesi pruuni peaga naerukajakad. Talvel mahalangenud pilliroolademetel asuvad nende pesad külg külje kõrval. Hulgakesi koos on hõlpsam pesadest mune ja poegi varastavate vareseid ja rookulle minema ajada. Mustad vesikanad ehitavad oma pesad ka-

HÜÜP

Illustreerinud V. HURT

*Kas sa metsas oled käinud,
juba sulissõpru näinud?
Kas on lund veel aianukas,
kevadlilli metsatukas?*

*Kähku õue, väikepere!
Õelge kevadele tere!
Mulle sellest kirjuta –
ma jään juba ootama!
Tähere*

HALLHANI

jakapesade ligidale rootukadesse.

Suuremates rooväljades elutseb hüüp – peaaegu toonekure suurune pruunikas lind. Ta teeb öösiti sellist häält, nagu ammuks roostikus lehm. Kohalikud kalamehed nimetavadki hüüpi sellepärast merihärjaks. Rootukades pesitsevad ka hallhanded – meie koduhane esivanemad. Hanepesa on suur pilliroohunnik, mille läbimõõt terve meeter. Pesas olevast neljast kuni kuuest valgest munast tulevad kuu aja pärast välja pehmete rohekaskollaste udusulgedega kaetud hanepojad. Maikuu jõuab Matsalusse palju tutkaid. Need on kuld-nokast suuremad, hoopis pi-

kemate jalgadega soolinnud. Emalindude sulemuster on tagasihoidlikult halli-pruunikirju. Isalindudel on hästi kirevad sulgkraed, igaühel eri värvi: hele- või tumepruun, roheline või kollane, lumivalge või süsimust. Isatutkad kogunevad salkadena kuivematele kohtadele ja mängivad või tülitsevad omavahel. Siis on neil nokad õieli nagu odad ja sulgkraed nagu kilbid laiali aetud. Kirev, kärarikas ja askeldav on Matsalu lindude kevad.

O. RENNO,
Matsalu looduskaitseala juhataja

TUTKAS

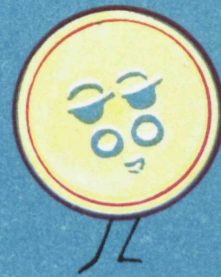
LOE MÄRTSIKU "TÄHEKESEST" VOISTLUSLUGU "LAPSED, LÄHME KEVAD-MATKALE!"

OOTAN SINU KIRJA HILJEMALT APRILIKUUI VIIMASEKS PÄEVAKS.

HÜPPAV

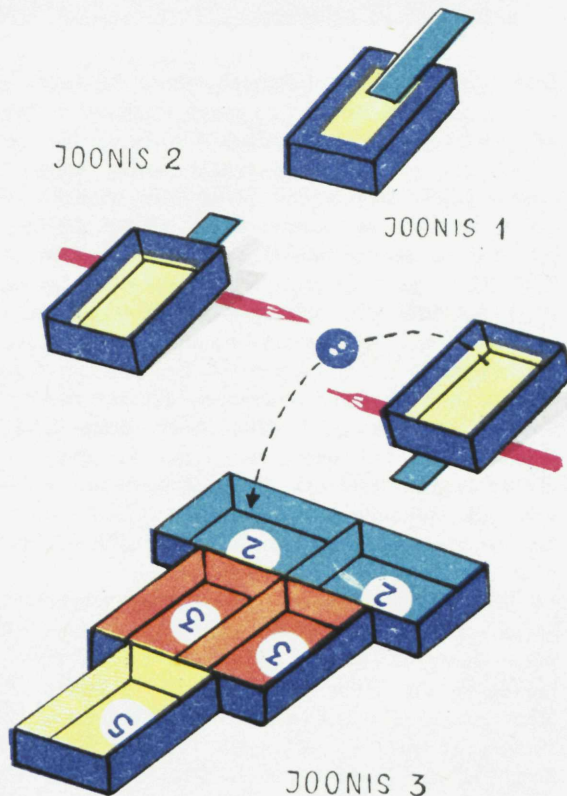

NÖÖP

JOONIS 2

JOONIS 1

JOONIS 3

5

3

3

2

2

Selle huvitava mängu tegemiseks läheb sul vaja 6 tühja tikutoosi. Lõikelehelte leid värvilised ribad. Need lõika välja ja kleebi tooside sisekülgedele nii, et kaks toosi saavad sinise, kaks punase ja üks kollase riba. Nüüd lõika välja ja kleebi tooside sisse nummerdatud põhjad. Millist värvi on tooside küljed, seda värvi olgu ka põhi. Kuues toos las jääb niisuguseks, nagu ta on, ainult selle alla pane liimiga väike lauake (vt. joonist 1). Lauakese võid välja lõigata tikutoosi kestast.

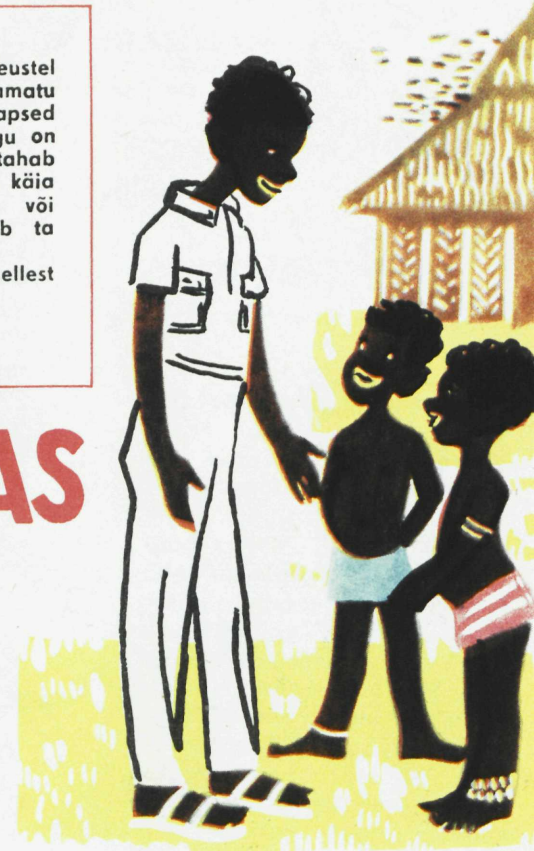
Kui see kõik on valmis, siis pane viis nummerdatud toosi niimoodi üksteise vastu, nagu sa joonisel näed. Kui tahad, võid toosid ka kokku liimida. Toosidest umbes 10 sentimeetri kaugusele pane pliats ja selle peale lauakesega toos (vt. joonist 2), milles on nööp. Ja nüüd võid oma sõpradega mängima hakata.

Sa lööd sõrmega järsult toosi küljes olevale lauakesele. Nööp hüppab ühte nummerdatud toosi. Vaata järele! Kui selle toosi põhjas on number 5, siis, tähendab, said sa 5 punkti. Nüüd paneb su mängukaaslane nööbi hüppama. Ütleme, et tema sai 3 punkti. Punktid märgi üles. Kui te mõlemad olete viis korda (või ka kümme korda, kui tahate) nööbi hüppama pannud, siis liitke punktid kokku. Kes sai kõige rohkem punkte, see on mängu võitnud.

SEDA SINIST JOONT MOODA LÕIKA VÄLJA KÕRVALOLEV KÄSITÖÖLEHT

Saksa kirjanik Günther Feustel on kirjutanud tore raamatu „Gnugu“, mida saksa lapsed loevad suure huviga. Gnugu on väike aafrika poiss, kes tahab olla hästi suur. Ta igatseb käia jahil, nagu käib ta isa, või püüda kalu, nagu püüab ta vanem vend. See looke ongi võetud sellest raamatust.

VÕÖRAS MEES TULI

Vana ahvileivapuu all oli onn. Gnugu istus selle ees ja pingutas oma vibu.

Mayko, Reo ja Silante tulid joostes. Nad olid Gnugu sõbrad. Reo oli tüdruk.

Reo ütles: „Üks mees tuli külasse. Keegi ei tunne teda.“

„Ta tuli paadiga, millel polnud aere. Paat mürises!“ hüdis Silante erutatult:

Gnugu viis oma vibu onni ja jooksis sõpradega külaväljakule. Võoras mees oli seal ja rääkis vanaema Bulonjega.

Lapsed läksid ta juurde. Võoras mees vaatas lastele ja naeratas: „Tere päevast, ma olen teie õpetaja!“

„Mis see on?“ küsis Gnugu. Mees naeris ja sirutas Gnugule käe vastu. Gnugu vaatas ta kätt. See oli tume, niisama pruun kui isa käsi.

Gnugu peitis oma käe selja taha ja joonistas nõutult varbaga liivale.

„Ma hakkan külas kõikidele lastele kirjutamist õpetama,“

Illustreerinud V. KOTKAS

ütles võõras mees.

„Mina ei hakka kirjutama,“ ütles Mayko uhkeilt, „mina tantsin juba.“

„Aga mina tapsin krokodilli,“ ütles Gnugu.

Silante astus ühe sammu ettepoole: „Mul on nuga. Tal on särav tera!“

Võõras mees naeratas.

„Meie kodumaa Ginea vajab teie jõudu, vajab inimesi, kellel oleksid nobedad käed ja targad pead. Ja sellepärast peavadki lapsed õppima selgeks lugemise, kirjutamise ja arvutamise, et nad ükskord oskaksid kõike.“

„Kõike?“ küsis Gnugu imestunult. „Kas siis kirjutamisega saab kalu püüda?“

„Ei,“ ütles võõras mees.

„Aga kas kirjutamisega saab rammusaid pärkanu küttida?“ küsis Mayko.

„Ei,“ ütles võõras mees ja naeratas jälle.

„Kas kirjutamisega saab ehitada paati, mis läheb edasi aerudeta ja müriseb?“ küsis Silante.

„Jah,“ ütles võõras mees. „Sellega võib mootorpaati ehitada.“

„Siis õpin ma kirjutama,“ ütles Silante.

Õpetaja ütles: „Kui inimene oskab kirjutada, lugeda ja arvutada, on ta tark. Ja kui inimene on tark, siis võib ta suuri onne ehitada. Kõrgemaid kui palmid.“

Gnugu jäi vaikseks. Selle üle pidi järele mõtlema.

Siis ütles õpetaja jälle: „Võib vankrit ehitada, mis sõidab ilma härgadeta.“

Lapsed imestasid.

„Ja tee rajada, mis vihmade ajal pehmeks ei muutu. Ja keset savanni puurida kaevu, milles on alati värske vesi.“

Lapsi kogunes ikka rohkem ja rohkem võõra mehe ümber.

„Ja kes väga palju õpib, võib isegi presidendiks saada,“ ütles õpetaja.

„Mis on president?“ küsis Reo.

„Meie kõik oleme üle terve maa nagu suur perekond. Ja president on selle perekonna isa.“

„Kas ta ka meie pealikule on isa?“ küsis Gnugu.

„Jah,“ vastas õpetaja ja naeratas.

„Oh!“ imestas Gnugu. Ta mõtles järele ja tahtis siis midagi küsida.

„Õpetaja,“ Gnugu vaatas hirmunult ümber, „kui vihmaaeg oli möödas, tuli pealik ja võttis ära mu väikese musta kitse, keda ma nii armastasin. Ta võis seda sellepärast võtta, et ta on pealik. Siis ta küpsetas selle ja sõi koos oma perega ära. Kas kõikide neegrite isa saab pealikut keelata, et ta väikesi musti kitsi ei võtaks?“

Õpetaja vaatas Gnugule tõsiselt otsa. „President võib seda.“

„Siis hakkam ma presidendiks,“ ütles Gnugu ruttu. Õpetaja naeratas jälle: „Aga enne pead sa palju õppima – lugema ja arvutama ja kirjutama.“

Gnugu noogutas: „Ma õpin kirjutama, lugema ja arvutama.“

Õpetaja ütles: „Kes tahab kirjutamist õppida, tulgu homme varahommikul ahvileivapuu alla.“

Silante noogutas ja Mayko noogutas, Reo ja Gnugu noogutasid ka. Paljud lapsed noogutasid. Ja kõik läksid tagasi onnidesse. Ainult Gnugu otsis väikese kivi. Ta läks pealiku onni juurde ja viskas kiviga vastu selle seina.

„Oota sa, pealik,“ sosistas Gnugu, „homme õpin ma lugema ja kirjutama ja arvutama, ja siis saan ma presidendiks!“

Esikaanel I. TORNI joonistus
„Kevad“

ELKNU Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu ajakiri „Täheke“ nr. 4 – 1963.
Toimetuse kolleegium: L. Lilleaas, I. Linnat, E. Lootsar, H. Pukk, L. Põhi, H. Raigna.
Toimetaja H. Pukk. Kunstiline toimetaja E. Pikk.
EKP Keskkomitee Kirjastus. Tallinn, Lauristini 1, tel. 422-28. Toimetuse aadress: Tallinn, Estonia pst. 4, tel. 449-70, 475-20.

ИНДЕКС 78231
HIND 15 KOP.

VARANE KEVAD

Kui õues paukus veel pakane ja tuisk keerutas hangesid, oli meie klassis juba kevad. Klassiaknal õitsesid siniliilid ja krookused. Ja veidi hiljem hakkasid ka tulbid õitsema. Juba sügisel panime lillesibulad pottidesse. Potid kaevasime mulla sisse. Kui maa hakkas külmuma, tassisime potid algul keldrisse, ja mõne aja pärast tõime nad sealt klassiaknale. Varased lilled valmistavad meile talvel suurt rõõmu.

EVA-PILLE PILT,
Kloodi Algkooli II klassi
oktoobrilaps

MEIL ON LÖBUS

Meie koondused on alati lõbusad. Koondustel laulame, tantsime ja mängime palju. Oleme ka koolipeol esinenud. Kord õppisime selgeks jänkude tantsu ja kandsime selle ette. Mina olin üks jänku. See oli tore tants.

OTT KAUKSI,
Maidla 8-kl. Kooli oktoobrilaps

NAEREID KISKUMAS

Ükskord sügisel käisime kolhoosipõllul naereid kiskumas. Põllule sõitsime hobustega. Jaan, Täno, Endla, Uno ja mina istusime esimesele vankrile. Kui me põllule jõudsime, tegid vanemad inimesed tule üles. Siis soojendasime end natuke ja läksime tööle.

Põld oli suur ja naeridki olid suured nagu pörsad. Andis neid päris sikutada. Tegime kaks tundi tööd ja siis läksime tule juurde. Kaarmatädil oli kotiga kartuleid kaasas. Panime need tuha ja süte alla ja ootasime, kuni küpseks said. Maitsesid need tuhased kartulid aga hästi! Pärast tegime veel tööd ja siis läksime põllult ära. Istusime jälle vankrile ja hobune vedas puristades lastekoorma liikuma. Põllule jäi aga palju naerikuhjasid ja need tunnistasid, et olime virgalt töötanud. Kolhoosis ootas meid õhtueine: keedetud kartulid, koorega heeringas ja mannasupp. Sõime kõhud täis ja läksime koolimajja, kust võtsime raamatud ja tõttasime koju. Kõik olid väsinud, kuid heas tujus. Ainult mõni kurtis, et kõht valutavat suurest söömisest.

HEINI TAMMIK,
Võhma Algkooli III klassi
oktoobrilaps

KARNEVAL

MEIL ON TÄNA KARNEVALI
NEEGER ON SIIN VÄIKE MALL,
KASSIKS TEGI END MAARIKA,
ANNELY ON VAARIKAS.
KARNEVALIL MASKE PALJU –
PALJU RÕOMU, PALJU NALIJU!

ANNE VÖRK,
Rakke Keskkooli II klassi
oktoobrilaps

Need pildid joonistasid „Tähekesele“ Tallinna 46. Keskkooli oktoobrilapsed. „Kooli riidehoiuruumis“ (pilt 1) – autor I kunstiklassi õpilane THEA KASK, „Enne võimlemise tundi“ (pilt 2) – autor I kunstiklassi õpilane MARGIT UUSRAND, „Rongis kevadisel väljasõidul loodusesse“ (pilt 3) – autor II-c klassi õpilane AASA GRAAV ja „Pioneerid oktoobrilastega maiparaadil“ (pilt 4) – autor II-a klassi õpilane SIRJE VAINSAAR.

